

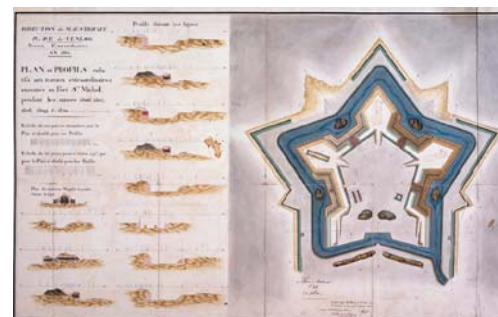
Erfgoedontwikkeling met economische meerwaarde

Voor de gemeente Venlo onderzocht ADC Heritage de economische meerwaarde van de resten van het Fort Sint Michiel. ADC heeft antwoord gegeven op de vraag 'Hoe kan cultuurhistorie bijdragen aan de ontwikkeling en wat is de toeristische en economische meerwaarde van het fort voor Venlo en het Kazerne Kwartier?'

De aanleiding voor het onderzoek is de gebiedsontwikkeling van het terrein van de voormalige Frederik Hendrikazerne in Venlo. In 2008 is een klein deel van het terrein opgegraven. Tijdens deze opgraving werden de fundering en muurwerk van het Fort Sint Michiel direct onder het maaiveld aangetroffen. Op basis van oude tekeningen en vervolgonderzoek is de exacte positie van het fort, een vijfpuntige ster, gevonden. Fort Sint Michiel stamt uit 1641 en is het enig overgebleven Spaanse stenen fort in Nederland. Het ondergrondse muurwerk van ca 1100 meter lengte tot een hoogte van soms meer dan 5 meter is goed bewaard gebleven. Dit unieke fort kansen lijkt unieke kansen te bieden voor de ontwikkeling van het gebied. Daarom besloot de Gemeenteraad van Venlo om onderzoek te laten verrichten naar onder meer de toeristische meerwaarde die het fort Sint Michiel in combinatie met gebiedsontwikkeling kan opleveren.

Dat het hier geen standaard onderzoek betrof werd al snel duidelijk. In de eerste plaats zijn er weinig vergelijkbare studies voorhanden. In de tweede plaats stond het ook nog onder grote tijdsdruk. Binnen vier weken moest een gefundeerd advies gegeven worden door ADC Heritage. De onderzoekers ontwikkelden daarom een methodiek waarbij zowel bestaande initiatieven (zogenaamde referentieprojecten) werden geanalyseerd als ook de ontwikkelingsmogelijkheden van de locatie zelf onder de loep genomen werden. Bovendien werden er interviews afgenomen met sleutelfiguren. De diversiteit in kennis en expertise van de geïnterviewde personen stonden borg voor een goede mix van visies en zienswijzen.

De keus voor de referentieprojecten werd bepaald door de mate waarin het cultuurhistorisch erfgoed ondergronds bewaard en toegankelijk is gemaakt. De referentieprojecten liggen onder 'nieuw' gebouwde stadsdelen zonder dat zij in het huidige stadsbeeld zichtbaar zijn. Voor zover mogelijk werden gegevens verzameld over de initiële ideeën, concrete projectplannen, kostenramingen en financiering, tijdsplanning en realisatie, personele inzet en organisatiestructuur, communicatie rond het project, wettelijke aandachtspunten zoals veiligheid, voorwaarden tot openstelling, en de exploitatie na opening.

Onze conclusie is dat het aanwezige cultureel erfgoed een hoogwaardige kwaliteit heeft en geschikt is voor het creëren van een toegankelijke ondergrondse historische sensatie. Er is voldoende potentieel aanwezig voor cultureel toerisme en culturele industrie.

ADC Heritage heeft binnen korte tijd een gefundeerd advies kunnen geven. Het volledige rapport is te vinden: www.archeologie.nl/projecten/heritage/202.html

Renée Magendans
met dank aan Taeke Kuipers